

Het schone

Esthetica en kunstfilosofie

Plato-Aristoteles-Kant-Nietzsche-Heidegger-Deleuze

Hoe hebben filosofen door de eeuwen heen (de rol van) het kunstwerk opgevat? In de Oudheid ruziën Plato en Aristoteles over de plek van de dichtkunst in de stadstaat. Plato, voor wie de tragedie slechts een nabootsing (*mimesis*) van de werkelijkheid is die de mensen geen inzicht oplevert, stelt voor de dichters uit de stadstaat te verbannen. Aristoteles, daarentegen, is van mening dat de tragedie de mensen niet alleen raakt maar ook tot denken zet en daarmee een zuiverende werking (*katharsis*) heeft.

In de moderne tijd duikt de esthetica op als leer van de schoonheid. Kant vraagt zich af wat de voorwaarden voor de mogelijkheid van het esthetisch oordeel: 'Dit is mooi' zijn. Zijn antwoord luidt: 'Schoon is wat belangeloos, zonder begrip of doel, door een gemeenschappelijke zin bevalt'. Nietzsche omschrijft de mens als een kunstzinnig scheppend wezen en het leven als een kunstwerk. In zijn boek *De geboorte van de tragedie* onderscheidt hij twee artistieke aandriften: het Apollinische en het Dionysische, die met de ontwikkeling van kunst verbonden zijn. In onze tijd wordt kunst door Heidegger opgevat als een manier waarop de werkelijkheid betekenis krijgt – hij omschrijft het wezen van de kunst als 'het zich in het werk stellen van de waarheid van het zijnde'. In zijn boek *Logique de la sensation* analyseert Deleuze de schilderkunst van Francis Bacon.

Programma

Zaterdag

Inleiding: *Filosofie van de kunst*

De kunstenaar, het kunstwerk, de kunstbeschouwer, de werkelijkheid en de filosofie

Bespreking:

Plato: *De staat* / *Aristoteles: Over de poëzie*

Filosofie als 'politicologisch' project, de rol/plek van de (dicht)kunst en de kunst als *mimesis* (nabootsing) en *poiesis*

Bespreking:

Immanuel Kant: *Kritiek van het oordeelsvermogen*

Filosofie als transcendentiaal filosofisch project, het esthetisch oordeel – belangeloos, zonder begrip, zonder doel en (toch) noodzakelijk welbehagen

Bespreking:

Friedrich Nietzsche: *De geboorte van de tragedie*

Filosofisch als esthetisch-ethisch project, het apollinische en het dionysische, een esthetische verhouding tot de werkelijkheid en de mens als een kunstzinnig scheppend subject

Bespreking:

Martin Heidegger: *De oorsprong van het kunstwerk*

Filosofie als bestaans- en zijnsverstaan, contra het technisch-wetenschappelijke in-de wereld-zijn en het kunstwerk als het in het werk stellen van de waarheid

Zondag

Bespreking:

Gilles Deleuze: *Francis Bacon. Logica van de gewaarwording*

Filosofie als creatie van concepten, een voorbeeld: het 'rizoom', de schilderijen van Francis Bacon: het lichaam in een krachtenveld, de schreeuw en het portret: een kop van vlees